[illegible]

कुल पृष्ठ संख्या–24 (कवर पेज सहित) क्रम संख्या 358094

माध्यमिक शिक्षा बोर्ड, राजस्थान, अजमेर

माध्यमिक परीक्षा

(परीक्षार्थी द्वारा स्वयं भरा जाना चाहिये)

नोट :– परीक्षार्थी उपरोक्त के अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका के अन्य किसी भी भाग में अपना नामांक नहीं लिखें।

माध्यम – हिन्दी ✓ अंग्रेजी

विषय पंजाबी

परीक्षा का दिन शनिवार

दिनांक 8/4/23

नोट :– परीक्षार्थी के लिए आवश्यक निर्देश इस पृष्ठ के पिछले भाग पर उल्लेखित हैं। जिन्हें सावधानी पूर्वक पढ़ लें व पालना अवश्य करें।

परीक्षक हेतु निर्देश :– (1) परीक्षक को उपरोक्त सारणी अनुसार प्राप्तांक भरना अनिवार्य हैं, अन्यथा नियमानुसार दंडित किया जायेगा।
(2) परीक्षक उत्तर पुस्तिका के अन्दर के पृष्ठों के बायीं ओर निर्धारित कॉलम में लाल इंक से अंक प्रदत करें।
(3) कुल योग भिन्न में प्राप्त होने पर उसे पूर्णांक में ही परिवर्तित कर अंकित करें (उदारणार्थ : 15¼ को 16, 17½ को 18, 19¾ को 20)

प्रश्नवार प्राप्तांको की सारणी (परीक्षक के उपयोग हेतु)

प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक	प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक
1	11	19	3
2	6	20	4
3	12	21	4
4	2	22	6
5	2	23	
6	2	24	
7	2	25	
8	2	26	
9	2	27	
10	2	28	
11	2	29	
12	1	30	
13	2	31	
14	2	योग	78
15	2	प्राप्त अंकों का कुल योग (Round off)	
16	3	अंकों में	शब्दों में
17	3	78	अठहत्तर
18	3		

परीक्षक के हस्ताक्षर [signature] 8/4/23 संकेतांक 6 1 8 0 7

प्रमाणित किया जाता है कि इस उत्तर पुस्तक के निर्माण में 58 जी.एस.एम. ईको मेपलिथो कागज ही उपयोग में लिया गया है। 176/2023

परीक्षार्थियों के लिए आवश्यक निर्देश

1. समस्त प्रश्नों का हल निर्धारित शब्द सीमा में इसी उत्तर पुस्तिका में करना है। विशेष परिस्थिति में अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका, उत्तर पुस्तिका भरी हुई होने पर पर्यवेक्षक एवं वीक्षक की अनुशंषा पर ही उपलब्ध कराई जायेगी।
2. प्रश्न–पत्र पर निर्धारित स्थान पर अपना नामांक लिखें।
3. प्रश्न–पत्र हल करने के पश्चात् जिस पृष्ठ पर हल समाप्त होता है, उस पर अन्त में "समाप्त" लिखकर अन्त के सभी रिक्त पृष्ठों को तिरछी लाईन से काटे।
4. निम्न बातों का विशेष ध्यान रखें अन्यथा अनुचित साधनों की रोकथाम अधिनियम के तहत कार्यवाही की जा सकेगी।
   (i) उत्तर पुस्तिका के ऊपर/अन्दर तथा प्रश्नोत्तर के किसी भी भाग में चाही गई सूचना के अलावा अपना नामांक, नाम, पता, फोन नम्बर अथवा पहचान की कोई अन्य प्रकार की सूचना आदि अंकित नहीं करें अन्यथा "अनुचित साधनों के प्रयोग" के अन्तर्गत कार्यवाही की जावेगी।
   (ii) उत्तर पुस्तिका के पृष्ठों को फाड़ें नहीं। उत्तर–पुस्तिका के मुख पृष्ठ पर अंकित संख्या के अनुसार पृष्ठ पूरे होने चाहिये। परीक्षार्थी उत्तरपुस्तिका प्राप्त करते ही पृष्ठ संख्या की जांच कर लें यदि पृष्ठ कम/अधिक या क्रम में नहीं हैं तो वीक्षक से तुरन्त बदलवा लें।
   (iii) परीक्षा केन्द्रों पर पुस्तक, लेख, कागज, केलक्यूलेटर, मोबाईल, पेजर आदि किसी भी प्रकार का इलेक्ट्रॉनिक उपकरण तथा किसी भी प्रकार का हथियार आदि ले जाना निषेध हैं।
   (iv) वस्त्र, स्केल, ज्योमेट्री बॉक्स पर कुछ भी न लिखकर लावें। टेबुल के आस–पास कोई अवैध सामग्री नहीं होनी चाहिये, इसकी जांच कर लें।
   (v) अपनी उत्तर पुस्तिका/ग्राफ/मानचित्र आदि परीक्षा भवन से बाहर ले जाना दण्डनीय अपराध है, अतः परीक्षा समाप्ति पर उत्तर पुस्तिका वीक्षक को बिना सौंपे परीक्षा कक्ष नहीं छोड़ें।
5. उत्तरों को क्रमानुसार एक ही स्थान पर लिखें। प्रश्न क्रमांक भी सही अंकित करें, अन्यथा दण्ड स्वरूप परीक्षक को 1 अंक कम करने का अधिकार है। बीच में उत्तर पुस्तिका के पृष्ठ रिक्त न छोड़ें। गणित विषय के लिए रफ कार्य उत्तर पुस्तिका के अंतिम पृष्ठों पर करें तथा तिरछी रेखा से काटे।
6. जहाँ तक हो सके प्रश्न के सभी भाग के उत्तर, उत्तर पुस्तिका में एक ही स्थान पर अंकित करें।
7. भाषा विषयों को छोड़कर शेष सभी विषयों के प्रश्न–पत्र हिन्दी–अंग्रेजी दोनों भाषा में मुद्रित है। किसी भी प्रकार की त्रुटि/अन्तर/विरोधाभास होने पर हिन्दी भाषा के प्रश्न को ही सही माना जाये।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
	ਉੱਤਰ-1	
1	(i)	(ਸ) ਜੋਧ ਫਕੀਰ
1	(ii)	(ੲ) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ
1	(iii)	(ੳ) ਸਿਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ
1	(iv)	(ਅ) ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ
1	(v)	(ੳ) ਪ੍ਰਿ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ
1	(vi)	(ਸ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ
1	(vii)	(ੲ) ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
1	(viii)	(ਅ) ਪਰਤਾ ਪਾਂਧੀ
0	(ix)	(ਸ) ਟੱਸਕੜੀ
1	(x)	(ੳ) ਬਦਲ
1	(xi)	(ਸ) ਸੁੱਕਾ
1	(xii)	(ਅ) ਸਾਲਮਾ - ਬਠਿੰਡਾ
11	ਉੱਤਰ-2	
1	(i)	ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ।

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

(ii) ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ਆ ਘਲੀ ਗਸ ਜਿਓਂ।

(iii) ਤਾਲ਼ੀ ਛਾਲੋ ਤੋਤੂ ਟਾਂ ਸੌਨੂ।

(iv) ਸਿਲਖਾ ਸਿੱਖਿ - ਸਿਲਖਾ ਸਿੱਖਿ।

(v) ਅੱਖਾਂ

(vi) ਗਸ ਫੁਟਨ, ਟੁੰਡੇ ਫ਼ੈਸਰਦਾਰ, ਸਰਪੰਚ ਖਸਾ ਸਿੱਖਿ।

ਉੱਤਰ 3

(i) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ।

(ii) ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਰਹੀ ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਹੈ।

(iii) "ਗਸਾਣ ਸੋਂ ਖਾਫ਼ੂ" ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ।

(iv) ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਗੁਰਮਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਹਿਤ ਵਿਚ ਅਸਲਦਾ ~~ਸਸਦਾ~~ ਸਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਹੀ ਜਿੱਥੇ ਤੇਰਾ ਅਸਲ ਟਿਕਾਣਾ ਕਿਥੇ ਜਗਾਹ ਛੱਡਿਆ ਹ' ਹੈ।

(v) ਇਸ ਵਿਚ ਲਬਾਨ ਦੇ ਰਸਲ, ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਰ ਚੋਲਾਂ ਦਾਤਰੀ ਤੇ ਢਕਾਂ ਲਗਾਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਨੂਰਲਾ ਵਟ ਕਾਂ ਦਾ ਪਕਲਾਂ ਮੁੜੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਢਕਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਗੋਇਆਂ ਤੇਇਆ ਇਸ ਕਿਹਾ ਹਨ।

(vi) ਇਹ ਕਿਸਾ ਗਲਾ ਨੂੰ ਖਾ ਦਮਾਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
1	(vii)	ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ~~ਜੀ~~ ਦਾ ਜਨਮ 1459 ਨੂੰ ਰਾਇ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਸੇਖੂਪੁਰਾ) (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ।
1	(viii)	ਗੱਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।
1	(ix)	ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਸਨ।
1	(x)	ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ।
1	(xi)	ਹੱਥ, ਸੰਤ, ਕਰਮ, ਰਸ।
1 (12)	(xii)	ਸੁਰਤਾ, ਸਿਆਣੀ, ਔਕੜ,
2	ਉੱਤਰ-4	ਸਾਡੀ ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਆਚਰਣ
2	ਉੱਤਰ 5	ਆਦਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਾਡੇ ਅਚਰਨ ਅਤੇ ਸੁਭਾਉ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
2	ਉੱਤਰ 6	ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਨ ਬਾਰੇ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2	ਉੱਤਰ 7	ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
2	ਉੱਤਰ 8	ਤਸਵੀਰ - ਚਿਤਰ, ਆਚਰਨ - ਸੁਭਾਅ, ਅਨੁਮਾਨ - ਕਿਆਸਣਾ, ਉਮੀਦ - ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਰੱਖੀ ਇੱਛਾ ਹੋਣੀ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

(2) ਉੱਤਰ 9 - ਵਿਗਾ - ਸੱਜਣਾਂ
ਨਰਕ - ਸੁਰਗ
ਅਸਲੀ - ਨਕਲੀ
ਸੁਧਰਨਾ - ਵਿਗੜਨਾਂ

(2) ਉੱਤਰ 10 ਅਨੋਖਾ - ਅਨੂਠਾ, ਅਲੱਗ
ਸੁੰਦਰ - ਹਸੀਨ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਖੂਬਸੂਰਤ

(2) ਉੱਤਰ 11 - ਫੁੱਟ
(ਜੋਰ ਨਾਲ) - ਹਰਮੀਤ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ ਨੂੰ ਫੁੱਟ ਕੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
(ਵਰਗੀ) - ਅੱਜ ਦਾ ਫੁੱਟ ਹੀ ਭੈੜੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਾਇਆ ਜਾਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਝੋਲੀ -
(ਭਾਸ਼ਾ) - ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਬੜੀ ਸੱਖਪਲੀ ਹੈ,
(ਖੇਲਣਾ) - ਜਦੋਂ ਏਨਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂ ਗੱਜ ਕੇ ਝੋਲੀ।

(1) ਉੱਤਰ 12 ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸ਼ਬਦਮਾਲਾ, ਸੰਗਠਨ। ਵਿਗਿਆਨਕ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਲੋਕ
ਵਿਚੀ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਵਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(2) ਉੱਤਰ 13 ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ
ਵੱਡੇ ਰੱਬ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ
ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਉੱਤਰ 14 ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਆਪਣੇ ਸਾਂ, ਪਿਓ,
ਦਾਦਾ, ਨਾਨੀ, ਚਾਚੇ, ਵੀਰ, ਭੈਣਾ, ਭਰਾਵਾਂ, ਜਾਣਾਂ,

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਮਹਿਬੂਬਾ ਵਾਂਗ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨੀ ਵਰਗੇ, ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਇਕਲੀ-ਇਕਲੀ ਪੱਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ ਵਰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

(2) ਉੱਤਰ-15 ਦਰਬਾਰਾ ਤੇ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿਓ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

(3) ਉੱਤਰ 16 ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕ ਗੁਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀ ਕਠੋਰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਠੋਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(3) ਉੱਤਰ 17

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਵਿਤਰੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਜਨਮ:-

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੧੫੬੭ ਨੂੰ ਰਾਏ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸੇਖੂਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਲੱਖੋ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਦਰ ਸੀ। ਇਹ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਜਦੋਂ ਜਨਮੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਛੇ ਭਰਾ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾਨਾ ਸੀ ਜੋ ਬਦਲ ਕੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਆਪ ਮਰਾਸੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਸੁਭਾਅ:-

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰਕੇ ਪੁਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਪ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਮਿਲਣਸਾਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ।

ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵਿਚ ਭੀ ਗੁਣ ਤਾਂ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਕੋ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਮਰਾਸੀ ਜਾਤ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਬਾਬ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰਬਾਬ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ ਇਸ ਨਾਲ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਇਕ ਸੁਹਾਣੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ :-

ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਗਨ ਦੇ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੱਡ-ਮਾਸ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ 'ਜਿਸੇ ਤੇਰਾ ਵਾਸਾ, ਉਸੇ ਮੇਰਾ ਵਸਾ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

3 ਉੱਤਰ-18

ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੇ ਤਾਂ ਅਗਸਤ 1887 ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਮ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਦਫਤਰ ਜਅਪੁਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੀਕਾਨੇਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਲ ਲਾਇਨ 80 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 800 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਾਜ ਜਾਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਹੂਲਤ ਹੋਇਆ ਸਨ।

3 ਉੱਤਰ 19

ਸੂਲ

ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਜੱਗਰ ਇਕੋ ਹੀ ਸਕਿਕੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਰਾ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਜੱਗਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੱਗਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵੰਤੋ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਪਰ ਜੱਗਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੋਕੇ ਅਤੇ ਦਿਪੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਰਿਲੇ ਦਾ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੱਗਰ ਨੇ ਜਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜੱਗਰ ਨੂੰ ਕੋਕੇ ਅਤੇ ਦਿਪੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਤੇ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਉਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ।

ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਪਰ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਦਸਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ
ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸ
ਕਿੱਲੇ ਅਤੇ ਜੱਗਰ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਕਿੱਲੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣ
ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ 25 ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਉਹ ਜੱਗਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਤੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ
ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ
ਪੁੱਤ ਉਸ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਸਮਝੂ ਲੈਣੇ।
ਪਰ ਜੱਗਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਂਣ ਵਾਲੀ
ਇਸਤਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੋਲਪੁਰ
ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੀ
ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਤਾਰੇ
ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੁਭਦੀ ਸੀ।
ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸੋਲਪੁਰ
ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਣਜਾਣ
ਪਿੰਡ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ
ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਵੇਗਾ। ਉਹ
ਜਦੋਂ ਸੋਲਪੁਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਲਵਾਰ ਇਕ
ਸੂਰ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ
ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਉਹ
ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਤੁਸੀਂ
ਕਿੱਥੇ ਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸੇ
ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵੈਰ ਰੱਖ ਕਰਕੇ
ਮਾਰਦੇ ਇਥੇ ਸੋਗਾਂ ਸੋਰ ਵਰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਰਤਾਰਾ
ਠਰਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਤਾਰੇ ਨੂੰ
~~ਪਤਨੀ~~ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਟਿਪ ਟਿਪ
ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਹ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੋਲਪੁਰ

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਵੱਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ 20

ਪ੍ਰਸੰਗ:- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ "ਸਾਹਿਤ-ਸੁਗੰਧੀਆਂ" ਵਿਚ ਦਰਜ "ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ" ਦੀ ਰਚਨਾ "ਰੁੱਖ" ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵਿ ਨੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਛਾਂ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ:-

ਉੱਤਰ 20

(i) **ਪ੍ਰਸੰਗ:-** ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ "ਸਾਹਿਤ ਸੁਗੰਧੀਆਂ" ਵਿਚ ਦਰਜ "ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਦੀ ਰਚਨਾ "ਮਾਂ" ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂ ਵਾਲਾ ਬੂਟਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ii) **ਵਿਆਖਿਆ:-** ਇਸ ਵਿਚ ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਛਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੂਟਾ ਕਿਧੇ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਛਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੁਰਗ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਕ ਬੂਟੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਬੂਟੇ ਆਪਣੀ ਜੜ੍ਹ ਸੁੱਕਣ ਤੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬੂਟਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਫੁੱਲ ਮੁਰਝਾਉਣ ਤੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਮਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁੱਤਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖਿੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਛਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,

ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬ,
ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ,
ਫਧਿਆਲਾ।

ਵਿਸ਼ਾ- ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਿਨੈ- ਪੱਤਰ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ,

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 5 ਅਤੇ 12 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
1	(iii)	ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਰਝਾਇਆਂ ਸਾਂ ਕੁਚੀ ਬੂਟਾ ਇਸ ਕਰਦੀ ਸੁਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਤੇ ਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
1 (5)	(iv)	ਧਾਲ-ਡਾਂਟਾਂ - ਸੰਧਾਲੀ ਡਾਂ ਮੁਰਝਾਂਦੇ - ਮੁੱਕਦੇ ਸੁਰਗ - ਸਵਰਗ ਦਲੀਆਂ - ਸੰਸਾਰ
(5)	ਉੱਤਰ 2.	ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਰਿਆਲਾ। ਵਿਸ਼ਾ - ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 5 ਅਤੇ 6 ਦਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਅਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਸਤਕ ਏਲ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰੋ
ਇਸ ਲਈ ਅਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗੇ ।

ਤੁਹਾਡਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ
ਹਰਮੀਤ
ਜਮਾਤ - 10 ਵੀ.

(6) ਉੱਤਰ 22

ਦਿਵਾਲੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ

(1) ਜਾਣ - ਪਛਾਣ
(2) ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ
(3) ਗੁਰੂ ਤਿਸ਼ਕ ਬਗਬਾਗ ਵਿਚ ਬਦਪ ਜਾਣਾ
(4) ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ
(5) ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ
(6) ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਰੌਣਕ
(7) ਰਾਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼
(8) ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ
(9) ਸਿਖਿਆ
(10) ~~ਕਿੱਲਾ~~ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦਿਵਾਲੀ
(11) ਸਿੱਟਾ

(1) ਜਾਣ - ਪਛਾਣ :-

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਤਿਉਹਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਵਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਵਾਲੀ ਦੀ ਅਰਥ ਦੀਪ ਅਤੇ - ਆਵਲੀ ਤੋਂ ਹੈ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ, ਤੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

(2) ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ:-

ਦਿਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੇ ਦਸ਼ਮੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜਲੂਸ ਵੀ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(3) ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦਾ ਬਨਵਾਸ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ:-

ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਰਾਣੀ ਕੈਕਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ ਭਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਕਾਰਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਮ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਲਈ ਬਨਵਾਸ ਦੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਵੀਰ ਲਛਮਣ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਨਰਕਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਸ਼ੂਪਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਗੋਵਰਧਨ ਪਰਬਤ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਕਰਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦਪੁਰ ਸੂਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਬਚਾਇਆ ਸੀ।

(4) ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ:-

ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਤ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਅਸੁਰਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨਰਕਾਸੁਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਂ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਕਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ "ਜਿੱਤ ਦਸਮੀ" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ

(5) ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ:-

ਦਿਵਾਲੀ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਰੰਗ-ਰੋਗਨ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(6) ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰੌਣਕ:

ਬਜ਼ਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀ ਵਹੁਟੀ ਵਾਂਗ ਸੱਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਜਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਟਾਖੇ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਵੀ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(7) ਰਾਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼:-

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਗੀਤ ਦਾ ਰੂਪ ਵੇਖਣ ਜੋਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹੀ ਸੁਰਜ ਉੱਛਲ ਕੇ ਠੱਗ-ਠੱਗ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਾਉਂਦਿ ਲੰਮਾ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਅਾਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਸਾਗ ਗੀਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

(8) ਫੱਤਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ :-

ਇਸ ਵਿਚ ਫੱਤਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਫੇਰ ਅਾਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਂ ਪਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਫੇਰ ਅਾਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(9) ਸਿੱਖਿਆ :-

ਅਸੀਂ ਜਦ ਸਭ ਅਾਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਾਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਅਤੇ ਕਰਤਵ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂ।

(10) ਅਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਵਿਦਾਈ :-

ਬੱਚੇ ਵੀ ਤੇ ਅਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਸਭ ਤੇ ਸਵੇਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਕਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਗੀਤ ਵੇਖੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਾਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੰਨੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ
"ਦਾਤੂ ਕਹੀ ਪਾਰ ਦੀ, ਵਿਦਾਈ ਅਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ"।

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

(11) ਸਿੱਟਾ:-

ਸਾਨੂੰ ਦਿਵਾਲੀ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬਣਾਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਉਤਸਵ ਸਾਰ ਤੇ ਜਿਤ ਦਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਸ਼ਾ ਤੇ ਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਜਿਤ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ।

"ਸਮਾਪਤ"

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

RSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-176/2023

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-176/2023